
Forgács Zsuzsa Bruria

A ROCK GYERMEKE, A PUNK ÚTTÖRŐJE

– az örökkévalóság napján –

Hazavittem a vőlegényt az esküvőről. Pofátlan voltam. És mohó. Én voltam a tanú. És betettem a lábam abba az apró művi részbe, amely az ifjú házások között éktelenkedett, mert szent esküvel fogadták, legyőzik nyers ösztöneik csábítását, és tartani fogják magukat ahhoz az eredeti elképzelésükhöz, hogy szigorúan csak haverok maradnak a ceremónia lezavarása után is.

Nem kell rossz szemmel nézni rám, hiszen a végső elszámolásnál tettem nekik egy böhöm nagy szívességet. A vőlegény ugyanis fájó szívvel, hideg és ernyedtt végtagokkal feküdt mellettem az ágyban, egyre csak a menyasszonya, illetve ekkor már a felesége után epekedve. A galambbúgó pirkadatig néma gyászba borultam, lassított felvételen tüdőzte le egészen gyönyörű inas vékonyáig házisodrású cigarettáit. Viszont attól, hogy hónom alá csaptam a fiút és hazahurcoltam, nagyon felment az árfolyama az aránál, aki, mint később kiderült, szintén kiszáradt szemmel meredt az éjszakába, melyben talán élete értelmét hagyta eltűnni velem. Úgyhogy hánykolódott ő is rendesen hitves nélküli ágyában, miként a tapasztalatlan úszó, aki váratlanul mentőöv nélkül találja magát a tajtékos tengeren, miközben a féltékenység apró, de velőkéig hatoló húskampócskái, ziherejsztűi és borotvapengéi döfködték józan észnek engedetlen szívét.

Amúgy az ifjú férj nem is volt már fiú. Egy szépséges kreol férfiember, finom, hosszú zongoristaujjakkal, Trockij-szemüvegben, tüveges tekintettel, amely mögött ismeretlen, de rendkívül intelligens világbirodalmak rejtőztek, egy felderítőre várva: rám. Vagyis csak szerettem volna, ha rám vár, de lelkem legmélyén már hazafelé mentünkben tudtam, elbuktam ezt a kísértést. Mondjuk, rosszulesett – mit rosszulesett?, megsebzett, sárban fetregő hiúságom kegyetlen erőpróbája volt, hogy nem fűlött a foga hozzám –, de igyekeztem erőt venni magamon, és együtt érzően vigasztalni, mert gyilkosul demoralizáló volt nézni, ahogy az engesztelhetetlen sóvárgás egy másik nő iránt gyalázatosan lebénította szívét, esztét és minden egyéb használható szerszámát.

De hogy végre az elején kezdjük, ahogy azt illik és muszáj, az egyedülálló német leányanya be akart vándorolni abba az országba, melyben akkor éltem épp, és ehhez kellett neki az esküvő. Nekem meg a gyönyörű kreol bőrű kellett volna, és meg is szerkeztem volna, ha a nagyanyámnak küküllői lettek volna...

Hát nem is tudom, így visszagondolva a távolból, lehet, hogy speciel a nagyanyámnak igenis voltak küküllői, bármi legyen is az a küküllő, és éppen ezért meg is tudta volna kaparintani magának a kreol bőrű ifjút. Ebben az egyben nagyanyám valahogy fájintosabb volt nálam, ő képes volt akár éveken is földrészek között bolyongani, akárhány viharos tengert meglovagolni, ha egyszer kinézett magának mondjuk egy keménykalapos, sétapálcás ügyvéd ficsúrt, és nem nyugodhatott, míg meg nem kapta, amiről úgy gondolta, jár neki. Ne tessék most gúnyosan felkacagni és kinevetni engem, de szerintem belém ennél igenis több engedmény szorult, és nagyanyámnál kicsit gátlásosabb leány lévén sokszor hagytam futni spekulációra és szélsőséges fantáziálásra hajlamos elmém kiválasztottjait.

Mellesleg nagyanyám kétszer vált el nagyapámtól, és háromszor ment feleségül hozzá, mert a legteljesebb tisztességben kívánta lebonyolítani kicsapongásait. Szigorúan csak akkor ment mindig újra férjhez nagyapámhoz, ha tébolyultan újra belészeretett, miután kőkeményen ejtette az adott sétatálcást, mert belefáradt a tengeri utazásokba, és meg kívánt pihenni nagyapám szélszandjében, na meg egy elég kiszámítható ponton nagyanyám az aktuális sétatálcás ficsúr mélyére nézett, és végső soron nem talált ott mást, csak egy másik sétatálcást, aki viszont újra meg újra kisiklott a keze közül, akár egy hínáros, kocsonyás vízben fickándozó, csillogó hal.

És most együttes erővel térjünk vissza a vőlegényhez, a későbbi ifjú férjhez, akit szívesen megettem volna nagykanállal is meg süteményes villával is, fahéjjal vagy ánizzsal meghintve, vagy akár anélkül, de tekintettel kellett legyek az érzéseire meg persze az ifjú feleségére is, aki futó ismerősöm volt. Ő hívott meg tanúnak, mert épp munkanélküli lévén kéz alá estem, hogy ott lógnak és tébláboljak a házasságkötő terem környékén, a Brooklyn híd tövében. Nem először tettem, volt már gyakorlatom. Mindannyian, akik valamit is akartunk Amerikától, ott esküdtünk, és ott voltunk egymás beálló tanúi. Az viszont elég hamar kiderült, hogy az újdonsült német arának is új és váratlan volt a helyzet, hogy élete első esküvője után csak úgy ripsz-ropsz lecsapják a vőlegényt a kezéről, dacára annak, hogy előzetes beleegyezését adta, sőt kifejezetten kérte is, hogy mentsem meg a kínos helyzettől, és valamilyen ürüggyel vigyem el a férjet a helyszínről, nehogy kölcsönös félreértésből elhálják azt, ami szigorúan elvi és emberbaráti alapon jött össze. Ennyit az eredeti tervekről, hisz tudjuk jól, a koplalástól és elvonástól jön meg az étvágy. Másnap örjögve lettek egymáséi. Mármint a hites férj és hites felesége. Van, amikor meglehetősen komolyan veendő kitorési energiát tud begyűjteni a gyönyör kisleltetése.

Csakhogy mit tekergek itt a sorok között, mint a nyáját vesztett, tanácstalan birka, mit keringek, mint a pályát tévesztett bolha a pirinyó szífvókája körül? Hová tart ez a történet? Mikor keveredünk ki a bozótosból a rock széles országútjára? Mert félreértés ne essék, azért gyűltünk mi itt most össze, hogy bozótvágo késünket nem kímélve rendíthetetlenül törjünk előre, átvágva magunkat a magunk kreálta rengetegen, a privát bozótosomon, hogy eljussunk arra a bizonyos óriás rétre, lényegében egy fennsíkra, amelyről megpillanthatjuk az összefüggéseket jómagam és az egész korszak között.

A vőlegényt most toljuk egy kicsit félre, mint a főzésnél a bekészített, bepácolt marhasztyegyet és panírt, hogy a megfelelő pillanatban, amikor az olaj már épp a megfelelő hőmérsékletre hevült, előránthassuk, ugyanis történetünk egy későbbi fázisának kibontakozásában kulcsszerepe lesz. Amúgy meg a rock lesz a fókuszban, hisz erről írok most: az én rockkorszakomról. Első lépésként azonban el kell jutnunk a korszak elengedhetetlen kellékeihez, amelyekben utazva főszereplői nemcsak megalkották a sárga tenger-alattjárót, de amelyek segítségével én is felszálltam a járműre fényes nappal, New York közepén, és találkoztam falkavezéremmel, John Lennonnal. Ígérem, nemsokára megérkezünk ehhez a bibliai rockpillanathoz, csak még egyvalamit kérnék előtte a tisztelt olvasótól a türelmen kívül: ne figyelje a kezem, miközben írok, azaz bozótot vágok, mert esetleg izgalmamban elvétem a sort, és nem tudom újra befűzni a történetbe a cernát.

Tehát miről is szól a rock? Mi van a rock legmélyén? Lüktetés. A tüdődben lüktetnek, majd szétvetnek a hangfalak! És mi van a lüktetés mélyén? Na, ugye! És épp ezért ezen a kis helyes mellékutcán, ezen a kis ártatlan síkátoron, a következő tündéri kis sarkon ígérem, kiérünk majd a rock főutcájára, de előtte még hadd mondjam el, és most tudom, hogy sokan mélységesen le fognak nézni ezért a kijelentésemért, de nekem akkor is és

most is minden és mindenki Beatles volt. Igen, Mick Jagger is, Simon és Garfunkel is, Jimi Hendrix is Beatles volt, és igen, Elvis, a Király is Beatles volt, talán egyedül Paul Robeson nem volt Beatles, ő Paul Robeson volt, őt nem lehetett összetéveszteni. Hatalmas kezét öt éves koromban a fejemre tette, és miközben beleénekelte egy hüvelykujnyi távolságból ámuló arcomba, basszusával rezegtette mindkét tüdőlebenyemet, akár két kozmikus hangfalat: „We are climbing Jacob’s ladder, we are climbing Jacob’s ladder, we are climbing Jacob’s ladder, soldiers of the cross.” Ja, és rajta kívül még Joplin is *csak* Joplin volt, azaz titokban én magam, de erről mélyen hallgattam, nehogy kiröhögjenek a gimis osztálytársaim, és lepisiljenek a sarki kuvaszok. A lényeg tehát még mindig az, hogy Robesonon és Joplinon kívül minden, ami jó volt és szép volt és rock volt, az a Beatles volt, a Beatles pedig John Lennon volt, John Lennon pedig a falkavezérem volt...

Ha bárki most azzal jön nekem hörögve, hogy na de az *I can’t get no satisfaction* az igenis Rolling Stones, nem pedig Beatles, vagy hogy minden, ami a Beatlesben igazán rock, az valójában Chuck Berry, és ami meg igazán Beatles a Beatlesben, az punnyadt, bágyadt, szentimentális és csöpögő, és hogy a Beatles az nem más, mint egy csapat nyálas, szétszívtott agyú, költészetre és sebnyalogatásra hajlamos bilifrizurás szépfíú, akik trippelés közben zenésznek nézték magukat, nos, akkor csak legyintek és vigyorgok, mint a vadalma, aki Buddhának képzelte magát. Nem akarok senkivel öltre menni ezen, tudom, amit tudnom kell: mindennek, aminek a rockkorszakban értelme volt, az Beatles volt, a Beatles meg John Lennon volt, ő meg a falkavezérem volt, és erről nem nyitok vitát. Punkt.

Például nővérem bakelit lemezjátszóján, a csupasz padlón hasalva, a nyitott ablaknál, a gesztenyefa őrizetében ezerszer lepörgettem könnyes szemmel az *Eleanor Rigby* számot, ami fejemben összeolvadt a *She’s leaving home* üzenetével. Az otthonát titokban elhagyó lány, az árván hagyott, kétségbeesett, reszkető szülők pongyolában a lépcső tetején és a templomban később magányosan meghaló nő, aki az esküvői rizsszemeket eszegette fel a templom kövéről, a fejemben ugyanannak a dalnak a két egymásba harapó vége volt, lényegében egy végtelenített történet egyetlen körben pörögve. Világos volt az üzenet: ha ezen a magányos bolygón tinédzser lányként elhagyod a családod egy repülőgép-szerelőért vagy bárki más önjelölt leányszívrablóért, akkor megesznek a préri-farkasok, vagy pedig ásó nélkül, földes kézzel egyedül temet el a pap, aki előző éjszaka maga stoppolta meg a zokniját Isten színe előtt, és akin kívül senki sem hallgatja majd meg az érted szóló gyászbeszédét.

Persze zsigereim mélyén tudtam, igazuk van a bilifrizurás srácoknak, a lányoknak nem szabad védtelenül, erős őrizet nélkül rohangálniuk bolygónk városadonjaiban, mert olyanok ők, mint a vadászskürttel és kiéheztetett falkákkal kilövésre terelt vadak, én mégis nekiveselkedtem, nekivágtam nemegyszer magam is, és a bőröndjeimmel meg könyveimmel nagy harcizaj-pufogatás, ajtócsapkodás kíséretében elköltöztem hazulról, vonszolódtam, ki tudja, hol mindenhol laktam, én, a 17 éves lány, ahogy ezt megörökítették a dalban is, de akkor ez volt az egyetlen eszköz a kezünkben, amit ismertünk: bukott börtönőrökké lefokozott szüleinken leverni a létezésünkkel járó kínokat, a pokol üstjében izzó kénköves mennykő fájdalmas lelki ürét és zűrjét...

Aztán persze megint hazacipeltem magam, és miközben nővérem ágyán hevertem, és fél szemmel néztem, hogyan öltözik pompás harisnyáiba és harisnyatartóiba, tudtam, nekem sohase lesz olyan gyönyörű mellem, mint neki, mert a világ legszebb mellei valamilyen isteni kalamajka beláthatatlan rendeltetése folytán épp az övéi lettek, de megvi-

gasztalt Lennon, mert ő meg az a csúf kis Yoko kitették a lemezborítójukra a nem épp világklasszis feneküket. Úgyhogy rendesen meg kellett tanulnom, hogy bizony a felnőtteknek nem olyan szép a seggük, mint a gyerekeknek, és olyan furcsa egybeszabású a férfiak dereka, csípője, háta, és hogy ezt el kell fogadni, ezzel meg kell békülni, értelmetlen és felesleges lázadozni ellene. A felnőttiséggel nemcsak a tökéletességünket veszítjük el, de a tökéletesség ígérését is. Szembe kell néznünk azzal a pocskék hírrel, hogy legtöbbször vacak kinézetű felnőttekké válunk, amit egyetlen módon lehet csak helyrehozni, ha mindennap csiszoljuk, nemesítjük a lelkünket a nagy elszállt közösségi ágyba fekvéseinkkel, ágyban tüntetéseinkkel, ahogy Lennon tette, amelyre pofátlanul meghívta az egész világot, hogy léleekben vele együtt nyaralhassunk azon a kicsit gejlis csúszdán is, amit úgy adtak elő, hogy *give peace a chance...* És persze egy picit utálni is kellett őket ezért, hogy nekik mindezt módjukban áll megtenni, miközben mi a vasfüggönyön innen, a keleti blokk alsóbbrendű állatkertjeiben meg csak nézhettünk ki a fejünkéből sóvárogva, át a szögesdróton is túlra, a szabadság birodalmaiba. Persze ha nem is Lennont utálta az ember, mert őt nem lehetett, de akkor legalább a bűnbaknak oly tökéletes fokhagymagerezd seggű Yokót lehetett igazán szívből gyűlölni, ha másért nem, mert ráült az ember falkavezérére, mintha bizony egyedül az övé lenne. Hát márpedig nem, erre nincs bocsánat, nincs engedmény, a falkavezérem nem lehet senkié, se Yokóé, se senki ördög fiáé, mert neki abszolút szabadságban kell tengetnie napjait a földön, hogy bármikor, bármilyen szükség és ínség esetén a képzeletem rendelkezésére állhasson makulátlanul szabad férfiként. Persze Lennonból leginkább a mindenkori fennálló renddel szembeni pimaszságára volt szükségem, és az önmegkérdőjelező, önostorozó macsóságára, és hogy megértsem, milyen lesz az a férfi, akit kisfiúként elhagy az anyukája, hogyan lehet aztán az ilyen önemésztő alakot ölbe venni és megvigasztalni.

De miért is fontos ez? Mert nekünk, akik a vasfüggönyön túlról néztük Lennont és Yokót az ágyban az újságírók, fotográfusok és tévétársaságok gyűrűjében, más ízesítésű, más adalékanyagú és dimenziójú volt a rockkorszakunk, mint örökifjú kollégáinké nyugaton. Mert míg odaát zavartalan, zabolátlan szabadságban őrzöngött a nyugati rockkorszak, mi, a történelem meglehetősen anakronisztikus fintora folytán ezzel egyidejűen a nagy októberi szocialista forradalmat is ünnepeltük – én személy szerint például a Csillag moziban, ahol minden évben egyedül néztem végig Csurikáját a *Tűzön nincs átkelés* című filmben, amint tébolyultan keresi a követ, amivel agyoncsaphatja a fehér tábornokot, aki legyilkoltatta barátait a forradalom kórházvonatáról. Imádtam Csurikáját, a film naiv festőnőjét, valójában a vonatokat szétpingáló graffitiművészek előfutárát, akit a világ egyik legcsúnyább színésznőjének láttam akkor, és nem tudtam betelni vele, amint épp egy vörhenyes, csúf pulykakakas kiskatonával botladoztak egy nyomorúságos, mezőnek elképzelt, satnya bokrokkal teli, poros pusztaságban, és félénken udvaroltak egymásnak. Elkábított a gondolat, hogy nekik is lehet, igen, a csúnyácskáknak is lehet szeretni, ők is eshetnek kínzó-gyötrelmes, mindeneket felmagasztosító gyönyörű szerelembe, nekik is kijár a gyöngédség és simogatás, a szerelem kábulata, szédülete, és őket is felkaphatja, magával ragadhatja a senkin kegyelmet nem gyakorló szenvedély forgószele. Mindeközben a forradalmi és ellenforradalmi orosz seregek épp rettenthetetlenül lőtték szét Oroszországot a vásznon. Ez érdekelt a legjobban az egészből, hogy itt vannak ezek a tisztaszívű, szeplőtelen hitű, naiv, igaz emberek, akik a Vörös Hadsereg önkénteseiként, a kozmosz kicsi hangyáiként hitük szerinti meggyőződésből küzdenek a világmegváltásért, csak épp egy seregnyi téveszmével kísértett tévúton,

amelyen nem lehet nem végigmenni. Valamilyen furcsa, agyban termelődő kémiai anyag rabjaiként lelkesen masíroznak és énekelnek az indulókra, életüket és utolsó csepp vérüket is készek odadobni, és közben halvány dunsztjuk sincs arról, hogy csak eszközök, bábok, feláldozható parasztok egyrészt a személytelen történelem sodrában, másrészt az őket a harcmezőn tologató, nagyon is konkrét sakknagymesterek kezében, akiket a személyes hatalmuk görcsös megkaparintásán kívül nem nagyon érdekel semmi és senki – kivéve a kisgyerekek és kutyák csókolgatása a fényképezőgépek és egyáltalán a tudósítók kereszttüzeiben.

A rockkorszak tehát nem önmagában állt, és semmiképpen sem volt egynemű és vegytisztán megragadható, amilyenek az nyugaton látszott, hanem átítatódott helyi elemekkel, fűszerekkel. Nálunk keleten például marxizmussal, proletár öntudattal, pusztába költöztetett osztályidegenekkel, titkosrendőrséggel, besúgókkal, feljelentésekkel, sarokba szorítós, központosítottan útszéli állami zsarolásokkal, bőrkabátos, tóki-vóki, piti információkat gyűjtő követőemberekkel, az állítólagos közveszélyes munkakerülés kiküszöböléséért létrehozott munkatáborokkal és a beléjük hurcolt barátainkkal, továbbá egyszerre álságos és kevésbé álságos, igaz és hamis, kimondós és elhallgatós forradalmi filmekkel és velejükig romlott, hamisan kornyikált kelet-európai táncdalokkal. A rock keleten másképpen volt menekülés, másképp volt panacea és gyógyír a szegénységre, ínségre, szűkségre a világtörténelem legnyomorúságosabb uralkodó osztálya, a proletariátus és a vele szövetségben lévő még nyomorultabb értelmiségiek és diákok számára.

Aztán szétvágták az országokat elválasztó szögesdrótokat, ledöntötték a falakat, és állítólag bevezették a demokráciát az Elbától keletre is, ahogy a combtő vénájából vezetik fel a mellékvesekéregig a műanyag csövet, amelyen aztán fellökik a kontrasztanyagot, ami körülbelül olyan, mint egy kisebb atomrobbanás, csak épp a test belsejében, és aztán várnak, hogy mit mutat majd az itt termelődő Rorschach-felhőgomolyag a világról. Meg lehet-e úszni az őrző-védős korrupciós mocsarat, a parlamentáris maffiózó szókitó kultúrát és egyáltalán az eredeti vadkapitalizmus második kiadásának szédítő sebességgel elkövetett magánosítási rémparkját...

És mire ez megtörténik, kinyúlik a semmiből egy kéz, hogy megrázzon és szembesítsen azzal, hogy a világ változik, vagyis kezdi kinőni Lennont meg az ő gyermeki idealizmusát, és leveti a Beatles-gúnyát. Például egyszer sok évvel a rockkorszak tündöklése után valamilyen vörös sivatagban, Amerika közepén vezetünk fotós barátnőmmel, mikor a helyi indián törzs rádióállomása rögtön Mozart után Beatlest kezdett sugározni. Eksztatikusan felvillanyozódva repültem szinte anyagtalánul a végtelen térben! Ó, boldog kilencvenesek! Hol voltak akkor még az egyetemes elmélet higgs bozonjai, hogy felelősségteljes tömeggel ruházzák fel mindazt, ami mellett elsuhanak? Ehelyett akkor még felhőtlenül, hátsó gondolatok nélkül játszották az „It's been a hard days night and I've been working like a dooog”-ot. Frekvenciagyilkos barátnőm viszont lazán a rádiógombhoz nyúlt, és beletekert. Mikor pedig felsikoltottam, hogy azonnal kérem vissza a Beatlesemet – ő, aki tőlem is csak a punkdalaimat tudta elviselni, amint rekedten üvöltöm ki őket az óbudai lakótelepi ház 6. emeletéről –, azt motyogta meglepődve: *de hát mi a szarnak, mikor ők olyan puhányok!* Kétségbeesetten tekertem vissza a gombot, kerestem az én drága Beatlesemet az éterben, de soha többet nem tudtam befogni az adót...

Most nyilván lesznek olyanok, akik még így utólag is lebeszelnének, megóvnának attól, hogy találkozzam a falkavezéremmel a Central Parkban, fényes nappal, hogy

együtt szálljak fel vele a sárga tengeralattjáróra, mert kockázatos dolog hőseinkkel találkozni, hisz akaratlanul is leránthatjuk őket magunkhoz a hétköznapi porába és sarába, és akkor lóttek nekik, mert óhatatlanul fellibben a fátyol sérülékenyséükről, közönségesséükről, pitiánerséükről. De én akkor se tudtam volna ezt a találkozást megelőzni, ha egész életemben erre a döntő cselekményre készültem volna.

Aznap reggel cukrot kerestem a teámhoz a konyhában, abban a hatalmas Hudson-parti lakásban, melynek konyha melletti cselédszobáját béreltem havi 150 dollárért. Mindent felforgattam, de csak egy rozsdamarta, piros szívecskés dobozt találtam az egyik titkos fiók mélyén, gyanús, barnás kis kockákkal, amelyekre Mickey Mouse volt festve. Elszántan megnyaltam az egyiket, hátha kockacukor, és megnyugtattam magam, hogy nem lehet patkányméreg, mert miért festenének Mickey Mouse-t a patkányméregre?, nem látszott logikusnak, úgyhogy nem spóroltam velük, hármat a teámba potytyantottam. Alig három perc múlva George nevű lakótársam üvöltött fel mögöttem, mint akit nyúznak:

– Hányat vettél ki belőle? – Nem akartam hinni a fülemnek, csak nem fog ez a gazdag úrifíú balhét csapni három szem kockacukor miatt?

– Nézd, nekem most rohannom kell, késésben vagyok – fújtatott –, ne hagyd el a házat!, de nem zárom be az ajtót, ha rosszul érzed magad, hívd a 911-et, félóránként rád csörgök! Felküldöm hozzád Jimet, mindenben hallgass rá!

– És mit mondják a 911-nek, miért hívom őket?

– Mondd nekik, hogy Mickey Mouse-os kockacukrot ettél, tudni fogják a dolgukat!

Ezzel kiment a lakásból. A következő pillanatban azt vettem észre, hogy már órák óta sütök egy tükörtojást, mégsem vagyok képes lerántani a serpenyőt a gáztól. Közben Jimmy, az alsó szomszéd egyre csak nem jött fel, hogy rám nézzen, én viszont nem mertem elhagyni a lakást a gáz miatt, amit nem voltam képes eloltani, hiába is próbáltam meggyőzni magam, hogy ez mennyire semennyi kis erőfeszítést igényelne tőlem. Végül Katherine, egy másik lakótársam süvöltött végig a konyhán, lerántotta a serpenyőt, egy könnyű *Te, ez már kész van!* felkiáltással, aztán már csak azt láttam, hogy a kávésbögréjével kilendül a tűzletrára, majd vadiúj szárnyaival elrepül New Jersey irányába, át a folyón. *De miért arra?* – tettem fel magamnak az okatlan kérdést, *mikor pedig a 42-es utcán dolgozik az 5. Avenue-nál?* Ekkor döntöttem el, hogy magam nézem meg Jimmyt, amiben csak az volt a furcsa, hogy ezzel egy időben már a liftben találtam magam, amelybe épp belépett Jimmy. *Megvan neked a My favorite things Coltraine-től?* – kérdeztem tőle meglepődve, ő meg azt felelte, hogy mindjárt felhozza, csak menjek vissza, és várjam meg otthon. Hát én vártam volna rá, de csak arra volt időm, hogy konstataljam, nagyon recseg Katherine lemezjátszójának a hangszórója a *Kedvenc dolgaimmal* Coltraine feldolgozásában, miközben Jimmy egyiptomi olajtól illatozó, páncélfényes fekete bőrrel már rajtam fekszik a földön, és buzgólkodik a csupasz testemen, amiből ugyan nem szálltam ki, mégsem éreztem, hogy az enyém lenne, és csak arra tudtam gondolni, hogy a testem, mely beleegyezésem nélkül önállósította magát, nyilván úgy gondolja, hogy a Coltrainért cserébe jár Jimmynek egy kis szívesség. Próbáltam magam elszégyellni, de nem ment, a kozmosz minden eseményét egy átlátszó puha selyemfal szeparálta el tőlem. Úgyhogy inkább elhessegettem a szégyellnivalót, mint egy legyecskét, annál is inkább, mivel Jimmy már rég eltűnt rólam, mikor eszembe jutott a vőlegény, Nelson, akit anno hazacipeltem az esküvőről, és úgy éreztem, ő az egyetlen, akiben megbízhatok, aki pontosan tudja, mit kell cselekedjek a tükörtojással, amely fogva tart otthon, holott ha nem indulok el sürgősen a Central Park irányába,

akkor lecsúszom a naplementéről. Ezt végzetes hibának érzékelttem. Tudom, hihetetlen, de sikerült megtalálnom az útlevelemet és benne Nelson számát egy papírdarabkán.

Nelson bevált. Acélpenge-élességgel azonnal átlátta a helyzetem buktatóit, és nagyon határozottan utasított, hogy ne habozzak, ragadjak meg egy villát, és döfjem bele a tükrötojásba, engedjem szétloccsanni a tükrösima felületet a tetején, majd nyaljam le a villa végéről a tojássárgáját, aztán szigorúan tegyem le az asztalra az evőeszközt, és vissza se forduljak, csak menjek, menjek, hagyjam el a lakást keleti irányba, és meg se álljak a Central Parkig, bár azért azt ellenőrizzem, hogy ne csak bugyi és melltartó legyen rajtam.

– Nem vagyok képes ezt a gyönyörűséges tükrötojást tönkretenni – sírtam a telefonba, de Nelson rendíthetetlennek bizonyult.

– Ne kíméld azt a tojást! Nyugodtan törd meg a felszínét, ha elveszti a tökéletességét, te is képes leszel otthagyni, és bátor cselekedetedért cserébe egy naplementét kapsz cserébe...

Nagyon fájt, de minden erőmet összeszedtem, összpontosítottam és lesújtottam, átdöftem a villával a narancssárga tökéletességet. Hősiesen megnyaltam a villa hegyét, és bár nem találtam a kulcsom, mégis bezárva találtam a lakásajtót, mikor megpróbáltam visszamenni a lépcsőházból, hogy ellenőrizsem, tényleg átdöftem-e a tojást.

Nem volt mese, a kocka el volt vetve, el kellett induljak Keletre. Mihelyst kiléptem a kapun a Nyugati 106. utcában, lépésben elindult mellettem egy teherautó, és a sofőrje egy mikrofonba kezdett beszélni. Nem voltak kétségeim, hogy vagy az FBI vagy a KGB emberei csaptak le rám, vagy kettős ügynökeik. Igyekeztem közömbös arcot vágni, és a sarkon megálltam, hogy leintsek egy taxit. Csak 5 blokkot kellett volna gyalogoljak, de tudtam, ez most napokig tartana, és így a titkosszolgálatokat se tudnám lerázni. A sarkon a teherautó is megállt mellettem, a sofőr kiszállt, és amit eddig mikrofonnak néztem, az kerékpumpává változott a kezében, de ezen nem volt időm csodálkozni, mert már a taxiban ültem, és egy tízéves kölök ült hátul, aki veszekedett a sofőrrel, hogy előbb őt vigye haza, mert a szülei már fizettek. Tudtam, hogy a kölöknek igaza van, a sofőr most dupla viteldíjat akar beszélni, de nem szóltam, és ezzel csatlakoztam a szemét felnőttek világához, mert mindenáron el akartam jutni a Central Parkba naplemente előtt. Cinkosként hallgattam, ahogy csak azok a szemét felnőttek tudnak hallgatni, akik tökéletesen értelmetlen kétségbeeséssel hajszolják az életet, mert örök rettegésben élnek, hogy lecsúsznak valamiről, és felröhögtem, mert Lennon sora jutott eszembe, *Life is what happens to you, while you are busy making other plans*, és aljasul hagytam, hogy a sofőr lekiabálja a kisfiút, hogy *márpedig előbb a hölgyet visszük haza!*

Hátranéztem a gyerekekre, hátha ugyanaz a kölök, aki fegyvert tartott rám a kishaverjával alig egy héttel korábban, pár perccel éjfél után a 33-as utcánál, és vérfagyasztóan kiröhögtek, mikor halálos pánikban elfutottam, de nem ő volt, úgyhogy meg kellett állapítsam, ez a taxis utazás valószínűleg egy másik karmikus történet része, amelynek szintén nem fogok a végére jutni, melyet sohasem fogunk tudni már felgöngyöltíteni és a helyére rakni se együtt, se külön.

Aztán ott feküdtem a fűben a 81-es utca magasságában a Nagyréten, a labdapályánál, és néztem, hogyan dobálják a sárga pelyhes kicsibéket szertesztét a világba a teniszütőjükkkel a játékosok, hogyan tágul, hogyan csúszik minden szét, hogyan tűnnek el a lukak bennünk, mi pedig a lukakban, hogy aztán percenként visszatérjünk a semmiből, és újra összeálljon minden, mintha mi sem történt volna. Türelmesen vártam, hogy felbukkanjon Nelson, és instruáljon, merre is lesz az a híres naplemente.

Persze nem is voltak ott kicsibék, csak bennem egypár Mickey Mouse-bélyeg lenyomata, és attól megálltam az időben, mert minden épp egyformán volt fenséges és tökéletes, úgyhogy nem lett volna értelme megbolygatni semmit, levegőt is alig vettem, hogy még a pihék se lifegjenek az ajkamon. És akkor Nelson meg a német felesége és a kicsi szőke német kisfiuk helyett megpillantottam a szent családot a fedélzeten. Az örökkévalóság napján éppen ott sétált el mellettem Lennon a kisfiával és rút kicsi feleségével, akihez ragaszkodott, és akit senki sem szeretett, csak ő, és erre a szeretetre én értetlenséggel és csodálattal néztem. Akkor már tudtam, hogy ez is a tökéletesség része. Nem kell megértenem, csak elfogadnom, hogy ez is Lennon, az ő anyai meg nem értettségének és elhagyatottságának lenyomata, igen, ő ebben a rút kiskacsában találta meg az imádott, elvesztett, kicsit rideg-hideg mamáját. Ahogy elhaladtak mellettem, magától értetődő eufóriában intettem nekik, és ők mosolyogva visszaintettek. Nemsokára Nelsonék is befutottak, és én Lennonék után mutattam:

– Látod, ők is itt vannak.

– Hát persze – mondta Nelson, és most először megsimogatta a hajam, és megveregette a hátamat –, mi mind együtt utazunk a Sárga Tenger alattjárón.

Kárpáti Péter

A TÚLVILÁGON TÚL (I)

„A Szent Péter is bagózott. Ment a faluban, oszt a szájában volt a bagó, meg egy rühes számara volt... Bagóval kereskedtek, az öregapámnak is adtak. A Jézus pipált, a Péter meg bagózott.”¹

...hol nem volt

Határsértéssel foglalkozom.

Határsértésen a földi és a túlvilág határának átlépését értem. Ez mindig botrányos, megrendítő. A halált hozza magával – vagy az újjászületést.

Már maga ez az írás határsértés: a dramaturg szemével vizsgál folklórszakmai kérdéseket. Az a tapasztalatom, hogy az irodalmi formán szocializált gondolkodásunk a legtöbbször nem tud mit kezdeni a mesével, vagy alapvetően tévesen közelít hozzá, irodalomnak tekinti. Pedig a népmese más: egyfajta szabad, improvizatív színház alapanyaga. A *mesélés*, a szóbeliség kultúrájának és a sajátos szegmense egészen máshogy működik, mint az irodalom. Nincs kötött szövege. Ugyanaz a mese minden mesélés alkalmával más és más szövegvariánsra épül, akkor is, ha azonos mesélő mondja el később is. Ha pedig más meséli tovább, még nagyobb lesz a két szöveg közötti különbség. A szomszéd faluban annál is nagyobb. Minél távolabb kerülünk az első mesélőntől, annál távolabb esik egymástól a két szövegvariáns, sőt a mese szerkezete is változik, de még a története is. Mégis, még mindig (nagyon sokáig) *ugyanarról* a meséről van szó. A mesének tehát nincs saját szövege, és ez azt jelenti, hogy nem is lejegyezhető. Csak